

Шевчук О.Д., к.е.н., доцент кафедри аудиту та державного контролю
Вінницького державного аграрного університету
Здирко Н.Г., асистент кафедри аудиту та державного контролю

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ, ЯК МЕТОДУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Вступ. Сьогодні в Україні стрімко розвивається новий метод державного фінансового контролю – державний фінансовий аудит. Не лише перевіряти, виявляти порушення та усувати їх покликана контрольно-ревізійна служба, а останніми роками одним із її завдань стало проведення державного аудиту.

Постановка проблеми. За допомогою фінансового аудиту вдається попередити фінансові порушення, а також вносити пропозиції щодо ефективного використання державних коштів. Але, поява і розвиток даного «різновиду» державного контролю супроводжується багатьма суперечностями та проблемами, що потребують негайного вирішення. Найголовніша з них – недосконалість законодавчої бази, яку доцільно було б доопрацювати та вдосконалити.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» визначено, що «...державний фінансовий аудит проводиться також Рахунковою палатою у порядку та у спосіб, що визначені законом». Але закону «Про здійснення Рахунковою палатою державного фінансового аудиту» не існує. Більше того, в Законі України «Про Рахункову палату» не те, що не визначено порядок та спосіб проведення державного фінансового аудиту, але й не вказано жодного слова щодо його проведення.

Робимо висновок, що Рахункова палата не може здійснювати державний фінансовий аудит суб'єктів підприємницької діяльності, оскільки це законодавчо для неї не визначено.

Наказом Головки КРУ від 04.08.2008 р. №300 було затверджено Методику проведення органами Державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту.

Отже, виходить, що відповідно до нормативно-правової бази, уточнюємо, що до 04.08.2008 р. державний фінансовий аудит здійснювався невідомим органом, відповідно до невизначеного Порядку, затвердженого неприйнятим Законом, що призводило до неабиякої плутанини.

А, що ж таке державний фінансовий аудит? В Законі України «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні» визначено, що «державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю». Ми не зовсім погоджуємось з даним твердженням, адже державний аудит – це не вид, а метод фінансового контролю, про, що у вітчизняній літературі не згадано ні слова. Це говорить про невпорядкованість у термінології системи контролю, що, звичайно, гальмує його розвиток взагалі.

Вище сказане дає підстави стверджувати, що на сьогодні законодавчо все ж таки не зовсім визначено сутність поняття державний фінансовий аудит. А відсутність чіткого визначення є причиною того, що й досі не створено відповідної, чітко упорядкованої бази державного фінансового контролю.

Дивує, що в Бюджетному кодексі України (основному документі, який регулює бюджетні відносини) також не розкрито зміст, порядок та механізм здійснення державного фінансового аудиту. Лише зазначимо, що зовнішній контроль та аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою – в частині контролю за використанням коштів Державного бюджету України, Головним контрольно-ревізійним управлінням України – відповідно до його повноважень, визначених законом.

Отже, Рахункова палата та Головка повинні здійснювати зовнішній контроль та фінансовий аудит. Виходить, закон ставить ці поняття на одному функціональному рівні. Але це суперечить їх визначенням. Адже, зовнішній контроль є видом фінансового контролю, а фінансовий аудит його методом.

Приходимо до висновку, що для приведення державного фінансового контролю у відповідність до Європейських норм потрібно прийняти повноцінний Закон України «Про державний фінансовий контроль».

Кабінет Міністрів України затвердив нове Положення про Головне контрольно-ревізійне управління. Відповідно до нього, Головки КРУ здійснює не тільки державний фінансовий контроль, а й державний фінансовий аудит, тобто і в цьому законодавчому документі ці поняття також, на жаль, ототожені.

Отже, для підвищення ефективності здійснення державного фінансового аудиту Головки КРУ все ж таки затвердило Методику проведення органами Державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту. Відповідно до неї державний фінансовий аудит здійснюється з метою оцінки ефективності і законності використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів

держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю об'єкта аудиту.

Завданнями державного фінансового аудиту є:

- проведення оцінки рівня управління фінансово-господарською діяльністю об'єкта аудиту;
- виявлення факторів ризику, а також джерел і резервів для підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю об'єкта аудиту;
- підготовка обґрунтованих пропозицій для підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю об'єкта аудиту, усунення наявних порушень, проблем і недоліків та запобігання їм у подальшому.

Процес аудиту складається з чотирьох етапів: планування аудиту, підготовка програми аудиту, перевірка факторів ризику та звітування про результати аудиту.

Рішення щодо оприлюднення результатів аудиту приймається керівництвом органу державної контрольно-ревізійної служби, що проводив аудит. Таке оприлюднення здійснюється відповідно до законодавства. Інформація щодо результатів аудиту може надсилатися іншим заінтересованим органам державної влади, а також органам місцевого самоврядування.

Дія Методики не поширюється на бюджетні установи.

Наказ набрав чинності 7 листопада 2008 р.

Кабінет Міністрів України затвердив Постанову «Про затвердження Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів». Вона визначає, що за 10 календарних днів до початку проведення аудиту відповідні місцеві держадміністрації надсилається повідомлення про початок перевірки.

На основі зібраних даних встановлюються причини не виконання планових показників доходів та видатків місцевого бюджету, що негативно впливає на ефективне використання коштів, майна та інших активів, а також можливість збільшення доходів місцевого бюджету. За результатами аудиту складається звіт, який направляється користувачам з пропозиціями щодо ефективного управління фінансовими та майновими ресурсами держави.

Останнє питання, яке заслуговує неабиякої уваги, полягає в тому, чи не варто назвати державний фінансовий аудит іншою назвою, наприклад, державним фінансовим наглядом. Адже на це є одна ґрунтовна підстава – державний фінансовий аудит полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Це означає, що співробітники контрольно-ревізійного управління мають аудиторське повноваження щодо всіх тих суб'єктів підприємницької діяльності де є хоча б копійка державних коштів. Виходить, що співробітники КРУ проводять аудит на підприємствах не маючи сертифікату аудитора, а це вже суперечить Закону України «Про аудиторську діяльність», де чітко визначено, що аудитором може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на зайняття аудиторською діяльністю на території України. Аудитор має право проводити аудиторську перевірку як фізична особа або у складі юридичної фірми як юридична особа. Але ж КРУ не є ні аудитором ні аудиторською фірмою.

Висновок. Отже, для здійснення ефективного державного фінансового контролю в Україні, в першу чергу, потрібно привести в порядок нормативно-правову базу, яка б не призводила до багатьох проблем та суперечностей та сприяла подальшому його розвитку.

Список використаної літератури

- ✓ Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні», введений в дію Постановою ВР № 2940-XII (2940-12) від 26.01.93
- ✓ Закон України “Про аудиторську діяльність” №3125-XII від 22.04.93 р. зі змінами та доповненнями.
- ✓ Демченко І.О., Назаренко О.О. Проблеми розвитку національної системи аудиту.//http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21444.doc.htm
- ✓ Мосейчук В. Маразми контрольно-ревізійної служби.//http://www.marazm.org.ua/kru/39_4.html
- ✓ Олендій О.Т. Інституційне забезпечення проведення державного фінансового аудиту//<http://intkonf.org/olendiy-ot-institutsiyne-zabezpechennya-provedennya-derzhavnogo-finansovogo-audit/>
- ✓ Петренко П.Що гальмує систему урядового контролю економіки України?//<http://personal.in.ua/article.php?ida=610>
- ✓ Стойка В. Закарпатське КРУ провело державний фінансовий аудит виконання бюджету

міста Берегова.//<http://news.uzhgorod.ua/novosti/24169/>

✓ Юрчук Ю.В., Гончарук С.В. Державний фінансовий аудит як форма проведення фінансового контролю суб'єктів господарювання. //

http://www.rusnauka.com/13_NPT_2008/Economics/31832.doc.htm